

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 "
četrt leta 2 "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " dvakrat . . . 12 "
" " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od peti vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Za slovensko univerzo — v Pragi.

Kako bi se dalo provizorično rešiti vprašanje slovenskega vseučilišča in tako vsaj deloma, z manjšimi stroški in kar najhitreje ugoditi kulturni zahtevi slovenskega naroda, je prinesel „Čas“ od 21. pret. m. članek, ki ga podajemo slovenski javnosti in slovenskim državnim poslancem v uvaževanje. „Čas“ piše:

Vlada je podala parlamentu predlog, po katerem se ima začetkom šolskega leta 1909/10. osnovati za Italijane pravniška fakulta — na Dunaju, menda v X. okraju. Italijani odločno zahtevajo, naj se jim ustanovi univerza v Trstu; nemanj odločno reklamirajo Slovenci Trst za sedež svojega bodočega vseučilišča.*) Ako se je vlada sedaj odločila ustanoviti pravniško fakulteto na Dunaju, ko se je prejšnji poizkus ustanoviti ital. fakulteto v Inomestu zaradi nemške nasilnosti ponesrečil — je bila gotovo prepričana, da bi parlament odklonil predlog ustanoviti ital. fakulteto v Trstu. O tem se bodo tudi italijanski poslanci prepričali, ko bodo v zbornici nastopili za Trst.

Z nameravanjem osnovanjem italijanske fakultete se nanovo razvija avstrijsko vseučiliško vprašanje sploh, in Jugoslovani bodo ob tej priliki, glasno ponavljali svoj klic po slovenski univerzi in to po vsi pravici. Njih zahteva po visoki šoli je prav tako upravičena, ko zahteva Italijanov. Ako bi bila italijanska fakulteta kar nagloma izsiljena zaradi krvavih spopadov med italijanskimi in nemškimi dijaki na Dunaju, treba priznati, da morajo prenašati Slovenci še hujša nasilstva. Baš te dni ni hotel rektor dunajskega vseučilišča ugoditi zastopnikom slovenskega poslušalstva, da bi bil odstranjen hujkajoči proglas „Sudmarke“ in nemškega „Narodnega sveta“ štajerskega, s katerim se poziva nemške dijake, naj vstopijo v sodno službo v slovenskih deželah ter se jim obljublja Slovencem nasproti vse podpore.

Samostojne italijanske fakultete v tem času vlada v Trstu ne osnuje. Ako se ima pa pri

*) To ni res. Slovenci zahtevajo, da bodi sedež vseučilišča Ljubljana. Uredn.

osnovanju italijanske fakultete storiti kaj za slovensko vseučilišče, potem je pač na mestu zahteva, naj bi se češka univerza v Pragi izpopolnila tako, da bo to odgovarjalo Jugoslovanom. To je bila misel dvornega svetnika Golla, ki je v svojem govoru, ko je kot rektor lanske leto odstopil, postavil češkemu vseučilišču za smoter, da postane slovanska univerza, na kateri bi se čitalo v vseh slovanskih jezikih. Ta misel je našla odziv v slovenskem taboru; kakor poroča „Den“, se je posvetoval dne 11. januarja posl. Hribar z rektorjem univerze prof. Heyrovským o tem, kako bi bilo mogoče ustanoviti v Pragi slovenske docenture. Naši javnosti je znano, da število slovenskih slušateljev na češkem vseučilišču od leta do leta raste. Ni pa znano, da slovenski profesorji kandidirajo v Pragi ne morejo pravomočno polagati izkušenj, ako se tudi podvržejo izkušnjam v Pragi, jih morajo na Dunaju pred izpraševalno komisijo ponavljati, da bi s tem dokazali, da ovladajo v zadostni meri nemški jezik, ker v tem slučaju nima veljave na češki univerzi položen izpit iz nemščine in ker čisto slovenskih srednjih šol sploh ni. Nadalje nima češko vseučilišče vključno dolgotrajnemu stalnemu naraščanju jugoslovanskih slušateljev še samostojne stolice za jugoslovanske jezike in literature. In končno se ni še dosedaj noben Slovenec, kar jih je absolutiralo praško vseučilišče, habilitiral, čeprav bi, kar se filozofske fakultete tiče, dobil slovenski docent za čas svoje docenture gotovo učiteljsko mesto na kaki srednji šoli v Pragi.

V tej smeri leži začetek akcije. Treba bi bilo izposlovati od naučnega ministrstva odobrenje slovenskih docentur in pozneje dotičnih učiteljskih stolic, kar bi bila naloga poslancev in seveda stvar iniciative vseučilišča samega ter slovenskih kandidatov, sposobnih za habilitacijo, ter je izključeno, da bi vlada poizkušala akcijo v tej smeri nemogočiti.

Slovenci so majhen narod (1¼ mil.) toda njih leža od Južnega Štajerskega čez Kranjsko, Koroško do Adrije je politično in gospodarsko neizmerno važna. Zbližati razumni-

štvo tega pridnega naroda kar najtesneje s češkim življenjem s pomočjo naših visokih in strokovnih šol, bi prineslo ne samo Slovencem, ampak tudi nam dalekosežne kulturne, gospodarske in politične koristi.

0 valilnicah.

„Pedagoško društvo“ v Krškem me je naprosilo, naj v eni prihodnjih števil „Učit. Tov.“ napišem kratko navodilo o pomenu umetnih ptičjih valilnic in o načinu razobešanja. Ker je moje tozadevno poročilo za naše glasilo preobširno in ker je v Berlepschevi knjigi „Vogelschutz“ vse to in mnogo drugega jasno in prepričevalno obrazloženo, podajam v sledečem le najvažnejše.

Znano je vsakomur, da more neštivilni drobni in skriti mrčes, ki dela sadjarstvu in poljedelcu toliko kvara, uspešno pokončevati le drobne ptičice in bila bi o tem vsaka beseda odveč. Zavaljo napredujoče človeške kulture pa je ptičje vedno manj in zaradi tega škodljivega mrčesa vedno več. Pri uravnavanju z gostim drevjem in visečim grmovjem obračunanih rek in potokov se odstranjujejo ta naravna zavetišča ptič, človeku nepristopna močvirja se umikajo zelenim travnikom, grmovje plodnemu polju, gozdovi izginjajo, a v ostalih in novih nasadih ni več mesta starim volim drevesom. In ravno taka drevesa so prebivališča najkoristnejših ptič, duplarjev. Če hočemo ohraniti prekoristni rod duplarjev, da se veseli in biva tudi po naših vrtovih, sadovnjakih, na polju in v gajih ter se kmetovalec obvaruje škode po mrčesu, dati moramo ptičicam vzete pogoje za njih obstoj, in ta njih življenjski pogoj so valilnice.

Že mnogokateri ljubitelji ptič so pričeli izdelovati umetne valilnice in jih ptičam razobešati po svojih vrtovih, po drevesih na prostem in v gozdih. Tada večinoma so ostale prazne, ptičje jih niso zasedle, kvečjemu nadležni vrabci in pa še škorci, koder so že naseljeni in navajeni. Niso pa mogli privabiti najkoristnejših duplarjev, vseh vrst sinic, plezalčkov, brglezov, detlov, malih in velikih žoln,

mušjekov itd. Zaraditega se te valilnice tudi niso razširile in udomačile.

Da ptičje duplarice po vrtovih, poljih in logih razobešene valilnice zasedejo, morajo biti te valilnice:

1. narejene iz popolnoma suhega lesa, posekanega pozno v jeseni, sicer razpokajo, in iz enega kosa, ki se ga mora držati lub;
2. morajo biti popoln posnetek naravnih žolnin valilnic, ne le kar se tiče zunanjosti in vhoda, temveč tudi notranje uredbe. Znotranji prostor je podoben cilindru svetilke in mora biti prilagojen velikosti ptič, ki jim je namenjen. Na dolenjem koncu razširjena luknja ima zaokroženo, gnezdu podobno, neravno dno, ker vsi duplarji ležejo jajca na gola tla teh valilnic.

3. Imeti morajo ti duplarji v znotranjosti bivališča nekako oporo za njih plezanje, zato imajo te steklenice podobne luknje v sredi dva, tri v krogu narejene robove.

4. Morajo biti stene jako, najmanj 6 cm debele, da se ne izpreminja temperatura in da ne dajo nikake akustike, ker sicer pri najmanjšem bobnenju zbeži ptič in se boji valilnice. Zato so te valilnice velike in težke. Debele stene morajo biti slednjič tudi zato, da lahko duplar svoje bivališče razširi, ako se mu zdi potrebno slediti svojemu naravnemu nagonu k tesanju.

Vse te lastnosti imajo Berlepscheve valilnice, zato jih duplarji tudi radi zasedejo.

Je pa več vrst teh valilnic. Prva in najvažnejša, vrsta A, je najmanjše oblike. Namenjena je najmanjšim ptičkom duplarjem, kakor so: gozdna, čopkasta, plava in močvirna sinica, dalje za plezalčke, brgleze, vrtoglavke, detle, in male pisane žolne, za črnega mušjeka in vrtno rdečerepko. Vhod v valilnico je okrogel — kakor pri vseh teh valilnicah — s premerom 32 mm, kar odgovarja velikosti, obsegu života teh ptič.

Druga B vrsta z vhom 46 mm je namenjena srednjim pisanim žolnam, veliki sinici, škorcem in večini prej imenovanih ptičic.

Te dve vrsti sta najvažnejši, zakaj tretja C vrsta je namenjena le zeleni in sivi žolni ter

LISTEK.

† Josip Čizek.

Kogar so bogovi sovražili, tega so postavili za učitelja.

Ta rek mi je nehoti prišel na misel, ko sem čital nepričakovano vest, da se je tov. Josip Čizek preselil v boljšo domovino; zakaj njegovo življenje je nepretrgano in nepregledna vrsta truda in trpljenja, in šele na večer njegovega življenja mu je posiljal žarek brezskrbne sreče. Rajni tovariš je okusil vse grenkosti trudapolnega učiteljskega stanu; izkusil je „sladkosti“ konkordatske šole, in tudi „prijetnosti“ učiteljevanja v novi eri državnega šolskega zakona.

Služboval je pač v takih razmerah, da se moramo čuditi, da ga niso že poprej potle in uničile, a Josip Čizek je bil krepka individualnost, ki je herorično prenašala križe in težave učiteljske službe in premagala neštivilne in ogromne ovire svojega malo veselega položaja.

Luč sveta je zagledal pokojnik dne 16. januarja 1834. v Veržetu, prijaznem trgu na Murškem polju. Oče mu je bil učitelj Vencelj Čizek. Ker je hči umrlega Josipa Čizka soproga sedanjega nadučitelja, je Čizkov rod že v tretjem kolenu učiteljski rod, je torej nekaka učiteljska dinastija.

Prve nauke je dobival pri očetu, zatem pa je obiskoval enoletni tečaj v Mariboru ter postal 1. 1852 podučitelj.

Služboval je od 1852—1855 pri Svetem Benediktu in 1855—1859 pri Sv. Jurju v Slov. goricah, od 1859—1861 pri Sv. Ani na Krembergu in od 1861—1902 pa neprestano kot učitelj in pozneje kot nadučitelj na Pilštajnu, kjer je preživel tudi večer življenja — leta pokoja.

Gmotno stanje je bilo v začetku njegovega službovanja nad vse slabo. Imel je namreč 24 gld. letne plače. Za bora 2 gld. mesečne plače je moral še opravljati naporno službo organista in mežnarja (poleg poučevanja v šoli). Sam je večkrat tožil o teh časih.

Pa tudi v novi šolski dobi mu ni bilo prihranjeno večkrat okusiti grenko kupo trpljenja. Na Pilštajnu je veliko prebil, zlasti ko je bil dolgo vrsto let sam učitelj in vodja. Imel je dopoldne 100, popoldne do 120 in še več otrok v šoli. Vrhutega je še vedno opravljal službo organista, k čemur je bil prisiljen zaradi slabe plače. Šele 1. 1873. se mu je delo v šoli nekoliko olajšalo, ko se je bila šola razširila v dvorazrednico; 1. 1884. pa v tri-razrednico. Bila pa je še vedno prenapolnjena ter je duševne in telesne moči rajnega nepri- merno obrabljala.

Kadar se šole razširjajo, ima učiteljstvo na deželi navadno težavno stališče. Šolske stavbe nalagajo občinam denarne žrtve. Neuko ljudstvo pa, ki ne ve, da je temelj blaginji dobra šola, vali vso krivdo na učitelja.

Seveda izkoriščajo tak položaj hudobni in nezavedni ljudje ter hujskajo prebivalstvo zoper šolo in učiteljstvo. A Josip Čizek je premagal vse te neprijetnosti ter si je z vestnim in neumornim delovanjem v šoli pridobil srca vseh faranov.

Da je dosegel res lepe uspehe v šoli, je najboljši dokaz, da je izmed njegovih učencev danes mnogo duhovnikov, učiteljev in uradnikov, ki delujejo po različnih krajih v prid naše domovine. Kakor je bil sam jeklen značaj, tako je znal tudi učence odgojevati. Dajal je vsem najboljši zgled. Da je bil vzoren rodovinski oče, je pač znano daleč naokrog. Dal je šolati ob svoji pičli plači tri sine za duhovnike. Najstarejši sin Josip, je zdaj dekan jareninski, drugi je bil lacarist in je umrl pri usmiljenih bratih v Gradu in tretji, Alojzij, je župnik v Slovenjem gradu. Pozabil ni na hčerko Ano. Še kot vdovec jo je pustil šolati v Mariboru in Ljubljani, in zdaj gotovo polna hvaležnosti uporablja dobljeno izomiko kot vrla slovenska gospodinja v krogu svojih dragih in kot soproga nadučitelja Germovška.

Kako je znalo pilštajnsko prebivalstvo ceniti zasluge rajnega svojega učitelja za vzgojo in pouk, je pokazala petdesetletnica njegovega učiteljevanja. To je obhajal na prav slovesen način dne 1. septembra 1902, preden je stopil v prezasuženi pokoj. Na to slovenst so prihi-

izredno koristni smrdokavri. Premer vhoda tej valilnici je 60 mm.

Četrta D vrsta z vhomom 85 mm v premeru zasedajo tudi smrdokavre in pa zelene vrane, postovke, kavke, čuki in druge male sove.

Peto E vrsto ne priporočam, ker v nji gnezdi le hudournik, ki pokončuje tudi čebele.

Šesta F vrsta je pa zopet priporočljiva, ker je namenjena polduplarjem. Odprtina ni majhna in okrogla, temveč štirioglasta in velika. V teh gnezdi: pastarice, hišne rdečerepke in sivi mušjeki.

Ker se te vrste valilnic na Kranjskem in menda sploh v Avstriji do sedaj niso izdelovale, dobil sem jih nekaj iz Westfalskega. Toda jako drage so, ker njih izdelovanje ni lahko, ker morajo biti popoln naraven posnetek, podraži pa jih še bolj izredno visoka colnina in vožnja, tako da stane iz Nemčije naročena valilnica najmanjše oblike do 3 K. Jaz na primer sem jih naročil 61 komadov za 67 K, a sem v Trebnjem plačal za nje 160 K, kateri znesek pa mi je, hvala Bogu, povrnil visoki deželni odbor kranjski, za kar se tudi na tem mestu prav toplo zahvaljujem.

Dosedaj pri nas rabljene valilnice so nič ali malo vredne, ker niso popoln naraven, posnetek, zato je po posredovanju tov. predsednika „Pedagoškega društva“ v Krškem in tovariša Rozmana prevzel izdelovanje teh Berlepschevih valilnic Karel Havelka, strgarski mojster v Krškem. Pri njem se dobe valilnice, ki odgovarjajo vsem omenjenim zahtevam ptic duplaric. Sedaj izdeluje vrste A, B in F, ki so najvažnejše in najbolj priporočljive, po 1 K 40 h komad. Ako bodo naročila obilna, se zna cena valilnicam pozneje znižati. Tovariši, segajte po njih in podpirajte domačega obrtnika!*) Noben šolski vrt naj ne bo brez njih, priporočajmo te valilnice znanecem, imovitejšim posestnikom in društvom, da jih naroče. S splošno uporabo teh valilnic bomo pomnožili prekoristni rod duplarjev in s tem zmanjšali škodo, ki jo delajo vsakovrstne žuželke na sadnem drevju in poljskih sadežih. Poizkusite z njimi, ako ne v veliki pa v mali meri. Ptice vam bodo hvaležne, mali trud povrne in vas razveseljevale na vrtu in v logu in okoli vaših domov. Kmetovalci bodo kmalu spoznali velik pomen teh valilnic in se tudi zavzeli zanje. Za kmalu nastopivšo valilno dobo je še čas valilnice razobešati ta mesec, pa tudi še sušca.

Kar se tiče razobešanja samega, se mi zdi potrebno omeniti to:

Valilnice se razobešajo:

1. pozno v jeseni ali zgodaj pred pomladjo (januarja in februarja, v sili tudi marca meseca), med poletjem ne;

2. ne na preveč posamič stoječa drevesa, temveč bolj v z drevjem ali grmovjem obrastnih krajih. Nekaj duplarjev pa glede tega ni izbirnih.

3. v primerni visokosti. Najprimernejša povprečna visokost je okoli 4 m, vendar zasedajo valilnice:

vse vrste sinic v visokosti 2—4 m, vrtna in hišna rdečerepka ter sivi mušjeki v visokosti 3—4 m in višje, siva pastirica, plezalčki, male pisane žolne, črni mušjeki v visokosti 4—8 m,

*) Glej inserat!

Uredn.

škorce, koder še niso naseljeni, v visokosti 8 m in višje, sicer pa v vsaki visokosti, vsi drugi v visokosti 5—10 m in višje.

Valilnice naj ne bodo preblizu skupaj, kakih 20 korakov narazen in pravilno ena na drevo, ker hoče imeti vsak ptičji par svoj okoliš. Različne vrste ptic gnezdi tudi bližje skupaj, škorce tudi po več parov na enem drevesu.

Brglezi, plezalčki in večje žolne ljubijo gozd in loge, zelene, sive in male pisane žolne bolj odprte lege, parke, vrtove in drevored, smrdokavra ni prav nič izbirna, rada pa je blizu pašnikov, sivi mušjeki, vrtni in hišne rdečerepke in sive pastarice pa ljubijo bližino človeških bivališč.

4. Obešajo se valilnice navpično ali da vise z odprtino malo naprej, ne nazaj, da ne zateka voda v notranjost, smejo pa biti nagnjene nekoliko na desno ali levo stran.

5. Vhod naj bo obrnjen proti jugovzhodu — kakor čebelni panji.

6. Morajo biti čvrsto pritrjene, da se ne majejo. Pritrdi se jih najbolje z žebli-vijaki, ne z žico. Žebelj drevesu ne stori občutne škode, ako ne doseže svrha, žica se pa zaje v lubad, posebno pri hitro rastočih vrstah dreves. Večje, težje vrste valilnic se lahko naslonijo na vejo pod njimi.

7. Dobro je, da so valilnice zasenčene, nekoliko v vejah skrite, posebno za nekatere bolj plašne duplarje.

8. Ako so drevesa premlada, da bi zamogli nanje pribiti valilnice, se te pritrdijo na primerne kole in ti trdno postavijo tik drevesa, da pride gorenji del kola z valilnico med vejave.

9. Na dno valilnic naj se nasuje namesto ostankov ptičjega tesanja malo ($\frac{1}{40}$ l) sprstenelega žganja.

Kakšne priprave je treba imeti, da se te valilnice razobešijo, bo vsak lahko sam dognal. Pove mu pa to in vse drugo Berlepscheva knjižica „Der gesamte Vogelschutz“. Brez te zlata vredne knjižice naj ne bo nobena šolska knjižnica, stane elegantno vezana 2 K 40 h.

Valilnic pa ne dobavljajte iz Nemčije, temveč jih naročajte pri K. Havelki v Krškem, ker ne zaostajajo za tujim izdelkom, so ceneje in podpira se domačega obrtnika, denar ostane v domovini.

Omeniti moram tudi, da po vrtovih in v krajih, koder so razobešene valilnice, ne smemo trpeti mačk ne vrabcev. Koder mačka lazi tam ne bo ptičkov. Mačka na vrtu in polju ni več koristna ampak škodljiva. Mala korist, da kako miš na polju ujame, ne odtehta velike škode, ki jo naredi s tem, da uniči ves ptičji zarod v okolišu. Vrabci male, slabotnejše ptičke naravnost napadajo, tudi pokončajo in izveljejo iz valilnic mladi zarod, večje duplarje pa z nadležnostjo svojo preženejo in sami zasedajo valilnice. Tudi srak, šoj in sivega srakoperja, po okolnostih tudi rjavega in vran ni trpeti pri valilnicah.

Mnogo bi bilo povedati o potrebi zimskega krmjenja. Omejimo se la na to: Največ ptičje pokonča mrz in glad pozimi, osobito v dneh, ko je s snegom zameten vsak kotiček in vsaka španjica, ko obdaja led in žled vsa drevesa, vsako vejico, da naše stalne žuželke, jedne ptice ne morejo dobiti živeža. In če tako vreme traja le par dni, pogine na tisoče koristnih ptic. O takih zimskih dneh je tedaj

krmljenje neobhodno potrebno. In kdo naj to stori? Iolska mladina. Ona to prav rada. z veseljem izvršuje. Treba jo je v to le vzpodbuditi. Od strani njihovega učitelja zadostuje le par besedi v pravem času in na praveru mestu. In ako učitelj odvede svoj razred na šolski vrt in vpričo učencev in učenk postavi iz par dečice zbito strešico, s kakim veseljem in vztrajnostjo prinašajo otroci različnih semen in jih dan za dnem vso zimo pokladajo ptičkom. Pa tudi doma si napravijo take hišice, drugi pa potresajo hrano pred hišo, podstrešjem, v odprte skednje, šupe, pod kozolce ali na kak drug suh prostorček na vrtu. — Nobena šola naj ne bo pozimi brez ptičje hranilnice, nobeden vrt brez valilnic!

Ako bo tudi v tem oziru storil vsak učitelj, vsaka učiteljica svojo dolžnost, tedaj ne bo mladina preganjala in lovila ptičke, pač pa jih varovala in negovala, in naša tiha polja, logi in gozdi bodo zopet odmevali od vselega petja, in kmetovalec ne bo več tožil o škodi, ki mu jo provzroča neštevilni mrčes.

A. Lunaček.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 14. svečna 1909 ob 11. uri v gornjegrajski šoli.

Vzporod:

1. Nagovor predsednika.

2. Društvene zadeve:

- a) zapisnik zadnjega zborovanja;
- b) zapisnik odborove seje;
- c) poročilo o učiteljskih krožkih;
- d) dopisi;
- e) izvolitev socialnega odseka.

3. O zakonoznanstvu v ljudskih šolah. Predava vodja c. kr. političke ekspoziture v Mozirju g. dr. Lubeč.

4. Šolstvo v Švici. I. Splošen pregled. Predava tov. Šijanec.

5. Slučajnosti.

Tovariši, tovarišice! Pridite točno in zanesljivo. Vlado komisar g. dr. Lubeč je prevzel predavanje, ki je kaj važno za vsakogar. Uvažujte to!

Po zborovanju je skupen obed v gostilnici g. Šarba. Ob 3. uri priredi gornjegrajska čitalnica gledališko predstavo. Tudi te se naj učiteljsko udeležijo in agitira za obilno udeležbo. Svoji k svojim!

Odbor.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je imelo glavno zborovanje dne 4. svečna, ki se je sijajno vršilo. Udeležba je bila mnogoštevilna, recí 56 udov, in razmotrivanje našega položaja vseh z zadovoljivo. Živahna, tuhtam burna volitev se je sledeče iznesla: predsednik tov. Avgust Požegar, podpredsednik tov. Franc Lasbacher, odborniki: tov. Ignac Skrbinešek, Martin Vodenik, Frančiška Puc, zapisničarja: gospa M. Godec in Rad. Mejovšek; blagajničar: tov. Franc Lihtenwalner.

Veliko veselje in navdušenost se je polastila navzočih, ko se je predsedništvo in odborništvo konstituiralo. V krasnem govoru razvije nato predsednik svoje misli o društvenem, skupnem delovanju in sodelovanju. Končuje z živo željo, naj bi se društveno življenje v naprej tako razvijalo, se prerajevalo, kakor je danes pokazal prvi skupni nastop. Omeniti se mora tudi, da je naša „čebela“ med učiteljsvom, tov. Pavšek, bil odlikovan za svoje plodono delovanje na polju čebelarstva z zlato iglo v briljantu.

Tov. Lihtenwalner M. razvije v nastopnem govoru, naj odborništvo izdela program za društveno samosvojo in se naj po tem načrtu tudi deluje.

Temu pritrdi enodušno tudi predsednik, ki skliče v kratkem odbor v posvetovanje o delovnem programu. Medtem tudi poudarja, da bo razne strokovnjake šolstva povabil k pred-

vanju. Tako g. ravnatelja c. kr. učiteljskega v Mariboru g. Henrika Schreinerja, g. profesorja Lavterja, g. glasbenega učitelja H. Drusoviča in še druge stanovske tovariše.

Tudi se je okrepil mešani pevski zbor, čigar vodstvo prevzame tov. Šerbinšek, nam vsem znan po svoji muzikalni spretnosti in upamo, da nas bo vodil k višku lepega harmoničnega petja, saj je med tovarišicami in tovariši mnogo nadarjenih in s finim čutom osrečenih glasov.

Iskrena želja vseh pa je, da bi ta ognjevita navdušenost več ne prenehala, marveč se razvijala v harmonično delo vseh društvnikov, nas vodila k višku naše stanovske zavesti in prebujenosti ter nam okrepila kolegijsko in shvala naše misli, težnje in čustva v enoto. „Iz teme k luči.“

Novo zborovanje se vrši dne 1. aprila.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo dne 4. t. m. svoj redni občni zbor v Gorici v kavarni „Central“; navzočih je bilo 40 društvnikov. Društveni predsednik tov. Ignac Krizman pozdravlja navzoče, ožigosa brezbriznost učiteljskega organiziranja, razveseljuje ga pa obilna udeležba mlajših tovarišev, ki nam je porok za boljšo bodočnost. Nato nam postavlja v zgled organizirano delavstvo, ki se ne straši ne truda ne stroškov, ko gre za stanovsko organizacijo. Potem pozdravi tov. Jelinčiča s Tolminskega in prečita pismo tov. Tomaža Juga, šol. ravnatelja v p., kjer se zahvaljuje društvu, da ga je izbralo za častnega člana in daruje 50 K v društvene uamene. Dalje naznanja, da je došlo društvu K 62:50 zaradi neke poravnave, 40 K pa je dal g. Teodor Hribar vodja „Krojaške zadruge“ v Gorici, zaradi gospodarskega programa.

Ko se odobri zapisnik zadnjega občnega zbora, prečita tajnik tovariš J. Rojic svoje letno poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

Društvo je imelo v preteklem letu 112 rednih članov in članic, lahko bi jih bilo več, a žalibog je med učitelji še vedno dosti divjakov, ki ne pojmiyo koristi stanovske organizacije. Društvo je imelo štiri občne zборе in en poučen izlet. Nato se odobri tajniško poročilo.

Tov. Pavel Plesničar, blagajnik, podaja pregled denarnega stanja v minolem letu, iz katerega doznamo, da je imelo društvo dohodkov 573:14 K, stroškov pa 374:81 K, torej ostane prebitka 198:33 K, kar se odobri. Za pregledovalca računov se izbere ta gđ. tov. Pipan in tov. Praprotnik, ki najdeta račune v popolnem redu.

Tov. predsednik se zahvali tov. tajniku in blagajniku za vestno poslovanje in za poročilo.

Nato je predaval tov. Fr. Marmolja o doneskih k socialnemu delovanju učiteljskega in poziva k ustanovitvi učiteljskega podpornega društva. Ko je končal, je učiteljsvo z odobravanjem pozdravilo novo idejo. Pri debati se oglasi prvi tov. Urbančič Al., ki obširneje utemeljuje potrebo takega društva, kaže na uspehe in delovanje rokod. podp. društva v Mirnu in priporoča študiranje pravil mirenškega društva; nato predlaga izvolitev tozadevnega odseka, K debati se oglasi še tov. Možina in Krizman, ki predlaga, da se razširi društvo na deželo. Predlog se sprejme, odkloni pa se izvolitev posebnega odseka; vsa zadeva se odstopi društvnemu odboru.

Nato se spomni predsednik tov. Krizman najvišjega odlikovanja tov. Tom. Lukaničiča.

Ker se opaža, da je začela udeležba pri občnih zbora pret. leta pojemati, predlaga tov. predsednik, da se razveljavi sklep lanskega občnega zbora in naj se začno spet razpošiljati vabila k zborovanjem, kar se sprejme. Tov. Bajt priporoča, da naj učiteljsvo poskrbi za boljše pravno zastopstvo, Naloži se odboru, na študira to vprašanje in potem poroča pri prihodnjem občnem zboru. Tov. Krizman predlaga, naj se ustanovi stalni pevski zbor; se

teli stanovski tovariši in prijatelji rajnega, da so mu, stiskaje roke, srčno čestitali k temu izrednemu slavu.

Ta slavnost se je vršila deloma tudi v cerkvi. Tu je imel slavnostni govor g. prof. dr. Anton Medved iz Maribora.

Povedal je med drugim tudi te-le pomembne besede:

„Dober učitelj je velik in prezasluzen dobrotnik med ljudstvom. Zakaj on je poklican v blagodejni edinosti z duhovščino širiti izobrazbo in omiko med narodom. A to je dandanes, ko človeka skoraj le po nji sodimo izredne vrednosti. Dandanes toliko vsak velja, kolikor do brega zna; človek brez omike je dandanes trepetlika, ki jo viharji zemeljske bede upogibljejo, kakor se jim ljubi. Odkod pa zajema preprosto ljudstvo svojo izobrazbo? Ali ne od učiteljev, ki v ljudski šoli vsemu ponu k temelj postavijo ter začnejo na njem zidati čarobno svetišče raznovrstnih znanosti? In omikani svet, takozvana inteligenca, ki se ponaša z visokimi vedami, odkod zajame prvi vir svojih nauk? Ali ne istotako na skromnih klopih ljudske

šole pod vodstvom vnetih učiteljev? — Slavno učiteljstvo! Tebi torej pripada zasluga za prvotne nauke vsakojake izobrazbe! Ti orješ ledino, na kateri pozneje rastejo divne rožice toli hvaljene omike.“

Kot znak vdanosti in ljubezni je takratnemu presrečnemu jubilanu poklonilo „Kozjansko učiteljsko društvo“ krasen album s fotografijami učiteljev ondotnega okraja in z onimi bivših učencev slavljenčevih.

To prelepo slavlje je bilo najboljše priznanje pokojnemu za zasluge, ki si jih je pridobil v dolgih enainštiridesetih letih s svojim uspešnim delovanjem na Pilštajnu. Posebno pomno veselje mu je bilo, da mu je učiteljstvo izkazalo tako čast, saj se je v krogu svojih stanovskih tovarišev čutil najsrečnejšega.

Ko se je na tako slovesen način poslavljaj od svojih šolarjev in od šolskega delovanja, pač ni mislil, da mu bo dano le dobrih šest let uživati toliko potrebnega in zaželenega miru. Svoja pokojna leta je preživel pri svojih dragih, pri ljubljani hčerki Ani in marljivem zetu Mihaelu Germovšku. Ta sta z njim rav-

nala, kakor le dobri otroci morejo ravnati s svojim očetom. Vsako, tudi najmanjšo željo sta mu drage volje izpolnila, ter mu na tak način sladila večer življenja. Saj je rajni to otroško skrb in ljubezen tudi v resnici zaslužil; zakaj živel je takorekoč le svojim dragim. Zaradi svoje mirne nravi in miroljubnega značaja so ga morali svojci ljubiti iz vsega srca. Zavoljo teh prelepih lastnosti so ga tudi čislali vsi kolegi v okraju in vsi, ki so ga poznali. Ljubil je veselo družbo in je bil čez vse gostoljuben. Vsak učitelj je bil pri njem dobrodošel gost, tako da je njegova gostoljubnost zaslavela daleč naokrog. Seveda je to zmogel šele potem v obilni meri, ko je imel sladko zavest, da mu ni bilo več treba skrbeti za svoje otroke.

A navzlic bolj mirnemu in udobnemu življenju so ga jele zadnja leta službovanja moči zapuščati — saj ni čuda, ako se deluje 50 let — a ostal je do lanskega leta razmeroma čvrst in čil. Po novem letu 1908. se ga je lotila influenza, ki se je ni mogel več prav iznebiti. Hiral je boljbolj, dokler mu angel

smrti ni zatislil trudnih oči dne 30. decembra 1908.

Telesne ostanke so izročili materi zemlji dne 1. januarja 1909 ob velikanski udeležbi žalujočih gostov.

Pogreb je vodil kozjanski g. dekan v spremstvu sedmerih duhovnikov. Izkazalo je zadnjo čast rajnemu tovarišu domače učiteljstvo s šolsko mladino, učiteljstvo kozjanskega okraja pa tudi zastopniki sosednih okrajev, kozjansko uradništvo in nebroj ljudstva.

Pavci, večinoma učitelji, so zapeli pred hišo žalost in na grobu ganljivi žalostinki.

Ta velečastni pogreb je zopet najboljši dokaz, kako je bil rajni pri prebivalstvu priljubljen in čislán. Zgodovina pilštanske župnije pa bo posebno mesto odkazala temu pogrebu, ker enakega še Pilštanj ni videl.

Umrli je mož trpin, ki je posvetil vse svoje moči najboljsemu delu našega naroda: vzgoji in mladini. Njegove zasluge so nevenljive. Lahka mu bodi zemljica, njegovemu spominu pa večna slava! M. Sotošek.